

de 1431; potser del sentit de 'parrac' es passà als significats que té *capso* o *kátsu*, *-tso*, a les Illes, amb la idea bàsica de 'cosa menyspreable o insignificant': eiv. *catsu* «corte de mangas» (PzCabrero, suposo en el sentit d'accionat insultant, menyspreador); menorq. *ni un capso* 'ni res': «pensant que ja eren les dues des capvespre — perquè per paga era un dia calitjós i no podia calcular s' hora per es sol, com ho feia a sa tanca, sense rellotge ni un *capso*», Ruiz i Pablo, *Nov. Men. IdOr*, 130, i a Mallorca com a interjecció de sorpresa, xoc o admiració (completament infundada la localització a Cat. i Val. que dóna *AlcM* per confusió amb *caracusus* i eufemismes anàlegs, veg. *AlcM*, s. v. *catso* i *capço*); la reducció fonètica de *col* a *-o* estaria enterament en regla; tanmateix com que la formació de *càpçol* partint d'un derivat de *capçar* (pitjor de *càpsula*) està lluny de ser clara (un verb *capçolar no és conegut enlloc) no convé precipitar-se a descartar la idea d'una relíquia mossàrab (llenguatge on *cabeça*, *capçar*, *capçana* estan ben representats com hem vist i corresponen a la regular evolució fonètica), car en les parts meridionals de Segarra i Urgell, el mossarabisme ja s'inicia i un ultracorrecte *col* per *-o* (com en *Pàndols*, *Fórnols*, etc.) hi és un fet corrent.

Mossarabisme bastant probable, en tot cas, em sembla l'eiv. *capsoto* (que ja recollia PzCabrero «estar descubierto»),¹⁷ sobre el qual m'escrivia el Dr. Isidor Macabich el gener de 1964 precisant que es pronunciava *kəpsótu*: «es diu al camp d'un que vaja amb el cap descobert: *anava capsotu*; lo general (a Vila així ho diem): *anava cap a l'aire*; he sentit també algunes vegades a gent del camp dir *capurrotu amb el mateix sentit (o tònica oberta); diuen també al camp: *caperrot*: *anava caperrot*, *anava caperrotta*, per significar «un home o una dona anava amb el cap descobert»; *əskəpəʔutá* «descabezar», eiv. (PzCabrero).

Probable que vingui d'un mossarabisme *cabçato* CAPITIATUS (> *qabšāto*, amb *ā* velar entre dues emfàtiques), cf. cast. *ir en cabeza*, *en cabellos*, *en caparra*, val. *en caixcarra*; i que *capurrotu* sigui paral·lelament un CAP-ARR-ATU amb evolució també mossàrab, que en part hauria estat catalanitzat en *caperrot*, *-ota*. Altrament aquell mossarabisme es va conservar també a l'Ebre i tot al llarg del País Valencià (des de Gandesa-Tortosa fins a Xàtiva-Gandia-Alcoi), però allí en la variant (arabitzada o catalanitzada) *capsot* i amb els sentits de 'home capgròs, capclòs o curt d'enteniment' (amb el qual *AlcM* vol confondre inadmissiblement [com si fos acc. § 4 i 5] un gironí i empord. 'espigot o panotxa de blat de moro' que no és més que un despectiu ocasional del ben conegut *capça*, veg. supra). En fi en el mateix domini continental *capsot* significa 'capsigrany, *Lanius rufus*' (ocell amb fama d'atabalat, totxo o atordit, com és sabut), i en aquest significat a Menorca diuen *capsoti*, amb *-i* resultat d'una altra evolució fonètica mossàrab (*AlcM* hi suposa influència castellana!).

Encaparrat [manca encara Lab. 1888; molts exs. d'escriptors orientals des de c. 1875-80, Vidal Valenciano, NOLLER, etc. en el *DBal*; sense documentació

en el *DAG.*], 'capficat, preocupat' «que 'l temps no ens pressa; que som jovenets; qu'ell se troba molt *encaparrat* y la cosa vol espay», Pons i Mass., *La Colla del Carrer* xi, p. 149; «tanca l'estudi amb sos llibres — / *encaparrat*, ple de dubtes / no vull més castells de cartes», MAguiló, a 1850-5, *Antol. Poé.*, 1975, p. 36.

És en primer lloc un derivat de *caparra* 'migranya', veg. supra, i en tot cas ha quedat incorporat a la família dels derivats de *cap*, però tanmateix tingué alhora arrels formatives en altres bandes: ll. *caperrare* «rider, froncer le sourcil», *caperrata frons* en Nevi; Plaute, *Epidicus* 609; «*frontem caperatam*: aut tristem at superciliosam ac minacem», *CGL* v, 203.8 i altres gloses (veg. *CGL* vi, 176), Festus, 48.8; mot llatí per a l'origen del qual, veg. Ernout, *BSLP* xxx, 119, Skok, *ARom.* xiv, 396-7n.

Caperrare, pres per via culta, fou assimilat a la llengua popular gràcies a la suma i confusió amb *caparro*, *-arra*, 'paga-i-senyal' (veg. *ARRES* i *ACAPARAR*) interpretant *encaparrar*, *acap-*, com si tinguéssin pròpiament el sentit de 'retenir i sotmetre moralment' 'preocupar en forma absorbent'. *Acaparrar* val. S. (= *encaparrar*, Enric Valor, c. 1950).

Derivat secundari *encaparrinar-se* («no s'hi *encaparrinaven* gaire ab nostres misèries», MVayreda, *Puny.* xvi, 248); *encaparrinament* «propi del vell solter, que ha passat la vida ab preocupacions de mena que li feyan calificar de futeses els *encaparrinaments* de joves», Vayreda, ib. xvi, 245; deformat a Mallorca com *encapirronar-se* (veg. *AlcM*) amb metàtesi de les vocals i influència de *capiró*.

Escapçar 'decapitar una persona' [S. XIII, Cròns. de Jaume I, Muntaner i el Cerimoniós], «com se poc sofrir / que'l fill volgués lo payre ocir / --- / que'l payre fos per lo fiyll *scapsat*», *Set Savis*, v. 1280; StVicentF. ii, 62.13; mall. princ. S. xv, *BABL* vi, 144; «*escapçar la pluma*: rescindere caput penna», que OPou posa després de *templar la pluma*, *ThPu.*, p. 181; encara popular en el Vallespir en temps de la Revolució, després de la derrota de Ricardos el 1795, parlant de Carles IV: «quant el Rey sabrà la nova / ay!, no podrà suportà / de la por que 'ls patriotes / no 'l vajen a *escapsá*», cançó recollida a Prats de Molló, MilàF., *Romllo.*, 175; «de Lfibia arrabaçarem Harpies y Amazones / --- les Gorgones / garfint per *escapçar-les* son dur cabell de serps», Verd. (*Atl.*, 90); 'truncar un objecte' [1387];¹⁸ paral·lel al no menys antic oc. *escapsar*; *escapça* [escr. Renaix.]; *escapçada* [1587 f., men. HzSanz, Alaïor, 209]; *escapçador*; *escapçadura*; *escapçall*; *escapçalló*; *escapçament*; *escapçcia*; *escapçillonar*; *escapçillonada*, *-cim*, *-ció*, *-çullar* mall., *-çull*; *escapçcinada*; *escapçcions* mall., deu estar per *escapçilló* 'boci' (*BDLC* xii, 82).

Cable [1839, Lab.], del fr. *câble* 'corda gruixuda, calabrot', mot d'origen incert, probablement procedent del ll. tardà CAPŪLUM 'corda', de formació també incerta, car és molt dubtós (si bé no descartat) que derivi de CAPU = CAPUT per 'cap de corda'; veg. *DCEC* i, 558-9. De tota manera en català és un gal-